

גוט שבת

Gut Sábész

20. évfolyam 45. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:06 • ט"ו מנחם אב תשע"ח • 2018. 7. 27. • פרשת ואתחנן • Szombat kimenetele: 21:19

Valóra vált Orbán Viktor kívánsága a Siratófalnál?

A magyar miniszterelnök és felesége Izraelbe látogattak

Orbán Viktor miniszterelnök és felesége június 19-20-án hivatalos látogatásra utazott Izraelbe, elsősorban a kétoldalú gazdasági kapcsolatok erősítése érdekében.

A magyar miniszterelnök Sebastian Kurz osztrák kancellárhoz hasonlóan palesztin vezetőikkel nem találkozott, így látogatásának nem képezte részét ramallahi vizit sem. Ezen kívül Orbán látogatása más vezetők hivatalos útjától egyéb pontokban is eltért, már-már baráti találkozóknak volt aposztrofálható, így a beszélgetés Benjamin Netanjahuval többször személyes – kedvenc – témákra terelődött, de része volt egy vacsora-vendéglátás is. Külön találkozott David Lau askenázi főrabbi-val is, akivel egy éve Budapesten ismerkedett meg, amikor a főrabbi az EMIH magyar nyelvű Talmudjának bemutatójára és a

csengelei kóser vágóhíd átadására érkezett. Lau főrabbi az antiszemitizmus elleni harc bástyájának nevezte Orbánt.

Orbán izraeli útjának része volt a legszentebb zsidó hely, a jeruzsálemi Siratófal felkeresése is, ahol többek között Smuel Rabinovitch a Siratófal főrabija és Köves Slomó az EMIH vezető rabija fogadta. A Fal árnyékában a főrabbi egy, a Szentélyt ábrázoló maketten keresztül mutatta be a hely mintegy hároméves történetét. Orbán egyébként már 2005-ben járt itt és csakúgy, mint most, feleségével egy-egy kérésűdulat helyezte el – amikor most arról kérdezték, hogy teljesült-e a kívánsága, akkor mosolyogva csak annyit mondott: „nem panaszkodhatom”.

A miniszterelnök izraeli útján hangsúlyozta, hogy a felelős politikai vezetőknek okulni-

uk kell a múlt hibáiból – utalva ezzel Magyarország holokausztban betöltött szerepére – így ő hatványozottan fontosnak tartja, hogy a hazai zsidók a magyar kormány védelmét élvezzék. Orbán miniszterelnök a védelmen kívül kiemelt fontosságúnak említette a zsidó vallási élet újbóli felvirágozásának támogatását is.

Orbán Viktor a hivatalos program keretében a jeruzsálemi Jad Vasem emlékközpont meglátogatása után a Nemzetek Ligetében egy olajfát ültetett, melyre Izrael és Magyarország barátságának jelképének tekint: „e barátság alapja a magyarországi zsidó közösség, amely a legnagyobb Közép-Európában, a nagyszámú magyar diaszpóra Izraelben, Herzl Tivadar öröksége, a hasonló értékek, valamint a béke és biztonság megőrzésének közös vágya.”

Kehilot – új program zsidó fiataloknak

Egy évig tartó, közösségépítő programot indít az EMIH tíz ambiciózus, 20-28 év közötti zsidó fiatal számára. A program azokat a fiatalokat célozza, akik közösség részesei szeretnének lenni, melynek építésében és alakításában ők is aktívan részt kívánnak venni; akik zsidó identitásukat meg akarják erősíteni és a formális keretből kilépve akarnak tanulni. A Kehilot egy amerikai tanulmányúttal zárul.

Jelentkezés és bővebb információ: kehilot@zsido.com
vagy 0670/778-5050.

Sóletfesztivál Budapest kóser gasztró-ünnepe

2018-ban negyedik alkalommal kerül megrendezésre a népszerű zsidó gasztrófesztivál a belváros szívében, a Kazinczy utcában. A résztvevők nemcsak négy különböző ország sóletjét, hanem számos más tradicionális zsidó ételt és italt is megkóstolhatnak, ezen túl bepillantást nyerhetnek a kóser konyha és zsidó élet rejtelmeibe. Az EMIH által szervezett egész napos fesztiválon a gasztronómiai élmények mellett élő koncertek, gyermekfoglalkozások, kulturális programok várják az érdeklődőket.

Időpont:

2018. augusztus 26-án,
11-21 óra között

Helyszín: Budapest, VII.,
Kazinczy utca – a Király utca
és Wesselényi utca közötti
szakaszon

A rendezvény ingyenes!
www.soletfesztival.hu



Orbán Viktor és Köves Slomó a Siratófalnál

Hetiszakasz

A Tízparancsolat ismétlése

Szakaszunkban – *Váetchánán* (5Mózes 3:23–7:11.) – Mózes folytatja monológját, melyben elmondja, hogyan imádkozott, és próbálta megváltoztatni azt az ítéletet, melynek értelmében nem mehet be az Ígéret Földjére. Nem is nagyon burkolt szemrehányást

tesz a népnek, amely miatt ez a végzet érte, és megismétli a Tóra főbb pontjait. Különösképpen a bálványimádás tilalmára figyelmeztet, majd megismétli a Tízparancsolatot. Ebben a szakaszban találkozzunk a Smá Jiszráállal, a zsidóság hitvallásával is.

Zsidó híradó

Bibliai zsidó hősök éledtek újjá a tomaji Alefkids táborban



Június 4-12. között kilenc napig tartott az *Alefkids* badacsonytomaji nyári tábora. Amikor a tábor főszerzőjét, *Hurwitz Dvorát* kérdeztük, hogy milyen volt a tábor, csak annyit mondott: csodálatos! Majd lelkes, szuperlatívuszokkal teli beszámolóba kezdett a tartalmas kilenc napról.

Hurwitz rebecen segítségére volt a tíz fős – hat magyar és négy amerikai – madricha, akikkel a negyven fős gyereksereget gardírozta. A tábor tematikája nyolc bibliai zsidó hős köré épült, a második naptól kezdve minden napra egy-egy hős – mint Mirjám,

Ráchel, Áron vagy Sámson – világába és történeteibe repítették a táborlakókat, akik aznapra azonosulhattak az ő „szuperképességével”. Az edukációs programok mellett természetesen jutott idő bőven a szabadidős programokra is, melynek kedvezett a szép nyári idő is.

A tábor végére a kezdetben félszeg gyerekek is egy igazi nagy, összetartó csapattá kovácsolódtak, akik a hazafelé tartó buszon „két hónapos tábort” szlogent kántáltak végig, ugyanis senki sem akarta, hogy véget érjen az *Alefkids* nyaralás.

A Megváltás a belső békével kezdődik

Eheti szakaszunkban, a *Váetchánán*ban olvashatjuk a következő, a zsidóság szempontjából örökérvényű isteni rendeletet: „Őrizétek és tegyétek meg, mert az a ti bölcsességetek a népek szemeiben; akik hallják mind-e törvényeket, azt mondják majd: bizony bölcs és értelmes nép-e nagy nemzet!”¹

Az utasítás természetesen a Tórára vonatkozik. Látszólag Rási sem fűz hozzá különösebb újdonságot a fentiekhez, amikor azt mondja, hogy ezen utasítás megfogadása esetén fogunk majd bölcsnek és értelmesnek tűnni a népek szemében.²

Vajon mi lehet fenti útmutatás mélyebb vetülete? Mit üzen korunk zsidója számára?

Fenti kérdések feloldását, kétféle módon is megközelíthetjük. Az egyik, a Tórában leírtaknak megfelelő, már feljebb fejtegetett értelmezés. Ha megtartjuk a Tórát, mások is bölcsnek tartanak majd. Ez idáig világos, s nem igényel különösebb magyarázatot. A másik út az, ha fordítva közelítjük meg, s a következő kérdést tesszük fel magunknak: Miért fontos hogy

bölcsnek, értelmesnek tűnjünk más szemében? Ha nem a fentiek szerint járunk el, annak vajon mi lesz a következménye?

Természetesen sem a Tóra, sem Rási nem arra utalnak, hogy magunk elismerését kellene kivívnunk. Éppen ellenkezőleg! A tiszteletet éppen hogy az érdemli ki, aki szuverén döntéseket hoz a dicshajhászás helyett. Ahhoz pedig, hogy képesek legyünk mások befolyásától mentes, önazonos, autentikus életet élni, először magunkat kell tisztelni. A zsidóság szemszögéből ez azt jelenti, hogy mi, akik a Tórát kaptuk, akik az egyistenhitet ismertettük meg a világ népeivel, ha nem tiszteljük magunkat ezen mivoltunkban, mások se fognak. Se minket, se a Tórát, sem a Megváltásban, a hét noachita törvényen keresztül rájuk háruló szerepet.

A népek lámpásaként óriási felelősség hárul ránk. Ahhoz, hogy a világot jobb helyre tegyük, hatnunk kell másokra. Ezt azonban csak úgy érhetjük el, ha a magunk szerepét is a Tórában keresztül kezdjük látni, elfogadni, tisztelni.

¹ 5Mózes 4:6.

² Rási uo.

Kovács Jichak rabbinövendék

ZSTSZ
ZSIDÓ TUDOMÁNYOK
SZABADEGYETEME

JUDAIZMUS GYORSTALPALÓ
2018.08.23. csütörtök (14:00)

Hogyan működött/működik a zsidó bíraskodás?
- A Bet Din intézménye

Faith Aser előadása

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 20.00 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Hétfő: 18.30 Jó volt a sivatagban és jó a Szentföldön is (Szabó György előadása);

19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*

19.50 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15 Hetiszakasz a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt Diákok és laikusok

1935-ben, nem sokkal a második világháború kitörése előtt születtem Brooklyn Williamsburg nevű negyedében. Gyermekkoromban tanúja voltam a különböző haszid csoportok – Szatmár, Belz, Lubavics – és rebbéik beköltözésének, így alkalmam nyílt megismerni a haszid életmódot.

Én azonban nem ezt az utat választottam. Amikor jesivába iratkoztam, a clevelandi Telz jesivára esett a választásom, és 13 éven keresztül, 1950 és 1963 között tanultam ott. Telzben a nem-haszid, litván tanulási módszer dívott. Tanulmányaim befejezése után a jesiva rabbijai arra biztattak, hogy néhány évig tanítsak Dél-Afrikában, mert akkoriban ott nagy válságban volt a zsidó oktatás. Ezért néhány társammal együtt oda utaztam, és megalapítottuk Johannesburg első vallásos zsidó iskoláját. Egy általános iskolával kezdtük, amit egy fiúgimnázium követett, három évvel később pedig lánygimnáziumot nyitottunk.

1966 decemberében elhatároztam, hogy New Yorkba utazom, elsősorban azért, hogy a lánygimnázium élére megfelelő igazgatót találjak. Úgy gondoltam, hogy az Egyesült Államokban van erre a legnagyobb esélyem.

Dél-Afrikában összebarátkoztam a helyi lubavicsi küldöttekkel, akik arra biztattak, hogy találkozzam a Rebbével. Így kértem egy időpontot, és reméltem, hogy a Rebbe segíteni tud majd a megfelelő igazgató kiválasztásában.

A találkozó során nagy hatással volt rám a Rebbe magával ragadó személyisége. Nem kérdés, hogy intellektuális óri-

ás volt, egy igazán nagy ember. Ezen felül úgy látott át az embereken, ahogyan arra csak kevesen képesek. Amikor hozzám beszélt, úgy éreztem, hogy elismer és megért.

Olvastam a Jewish Action magazin egyik cikkét, amelyben a korábbi brit főrabbi, Jonathan Sacks írja le a Rebbével való első



Avrohom Tanzer rabbi a dél-afrikai Yeshiva College igazgatója és a Glenhazel Area Hebrew Congregation zsinagóga spirituális vezetője. Az interjú 2014-ben készült.

találkozását. Akkoriban filozófiát hallgatott, és interjút szeretett volna készíteni a Rebbével. Azonban, még mielőtt bármit is tehetett volna, az interjú megfordult, és a Rebbe tett fel neki kérdéseket. Arra biztatta, hogy vegyen részt a zsidóság terjesztésében.

A Rebbe éppen ezt tette velem is.

Azzal a problémámmal kapcsolatban, hogy igazgatót találjak a lánygimnázium számára, a Rebbe nagyon megértő volt. „Tudja, az egész világon hiány van jó emberekből, még az Egyesült Államokban is. Így jobb, ha letesz a tervéről. Itt senkit sem fog találni. Ezt a munkát saját magának kell elvállalnia.” Ez volt a válasza számomra.

Ezután megkérdezte, hogy még mivel foglalkozom Dél-Afrikában. Elmondtam, hogy több iskolában is dolgozom – az általános iskolában, a gimnáziumban, a jesivában –, és részt veszek egy új zsinagóga felépítésében is. Amikor ezt hallotta, a Rebbe mondott valamit, amit sohasem fogok elfelejteni,

kintenie. A Tórárt kell képviselnie a diákok előtt, és inspirálnia kell őket. Ösztökélnie kell a diákokat, hogy magasabbra törjenek, és segítenie kell őket, hogy összekapcsolódhassanak a spirituális világgal. Egy zsinagóga rabbijának azonban szilárdan a földön kell állnia. Pontosan értenie kell, hogy mi történik a körülötte lévő társadalomban, és válaszokat kell adnia azokra a problémákra, melyekkel a közösség tagjai nap mint nap szembesülnek.”

Sohasem felejttem el ezt a bölcsességet. Az alatt az ötven év alatt, amit Dél-Afrikában töltöttem, voltam jesiva vezetője és zsinagóga rabbija is, és mindig szem előtt tartottam ezt a tanácsot.

Bár csak egyetlen alkalommal találkoztam a Rebbével, láttam, hogy sokat törődött a dél-afrikai zsidósággal. Valójában persze minden zsidóval sokat törődött. Abban állt a nagysága, hogy az egész világgal törődött.

Avrohom Tanzer

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

ZSISZ
ZSIDÓ TUDOMÁNYOK
SZABADGYÉTEME

JUDAIZMUS GYORSTALPÁLÓ
2018.06.24. péntek (12:00)

Egy ősi női micva: a chálá-vétel.
– Közös bárchesz sütés.

Hurwitz Devora előadása

Kóser konyha

Zöldség madárka
gyerekzsúrra

Párve, glutén- és tojásmentes

1 fej káposzta

1 répa

1 doboz konzerv olajbogyó

Uborka, koktélpáradicsom,
rettek, répa, gomba

1 doboz konzerv

csemegeuborka

1 doboz konzerv

bébikukorica

1 csomag fogpiszkáló



A káposztából egy kis darabot levágunk, hogy megálljon a talpán. A répát meghámozzuk, félbevágjuk, a hegyes feléből lesz a madár csőre. A répa másik felét felszeleteljük, az uborkát, a retket és a gombát felkockázzuk, a páradicsomokat elfelezzük, a csemegeuborkát és a bébikukoricát felkarikázzuk. A madár csőréhez előkészített répába alulról beleszúrunk egy fogpiszkálót, a fogpiszkáló másik végével pedig a káposzta elejére erősítjük az orrot. Két csemegeuborka-karikából lesz a szeme, ezeket egy-egy fél fogpiszkálóra rögzítjük a repa-orr fölött. Ezután elkészítjük a tollait: 3-4 felé zöldséget húzunk egy-egy fogpiszkálóra, és jó sűrűn teleszurkáljuk vele a káposztafejet. Mivel ez a madárka csak zöldségeket tartalmaz, akár tejes, akár húsos étel mellé felszolgálhatjuk a gyerekek örömére.

A rabbi válaszol

Hálapénz a szülésorvosnak

Kedves Rabbi!

Etikus, ha a szülésorvos pénzt kér/fogad el a szülés levezetéséért? (Előre szól, hogy nála egy szülés 100.000 forint pl.) Előre is köszönöm a választ!

Üdvözlettel**Levente****Kedves Levente!**

Előjáróban leszögezem, hogy az alábbiakban kizárólag a háláchá szempontjából vizsgálom a kérdést. Azt, hogy Magyarországon vagy másutt kikötheti-e előre az orvos a kezelést, vagy jelen esetben a szülés árát, kérhet-e szülésért pénzt stb. azt mindig az adott ország jogrendje határozza meg (SÁ Chosen mispát 369:2).

A micvát ingyen kell végezni

A háláchá szerint a gyógyítás micva, vallási parancsolat (SÁ Jore déá 336:1.) és az orvosnak tilos elfogadnia a tudásának, bölcsességének a díját (uo. 2.), csak a plusz erőfeszítéséért és a munkakiesésért kérhet pénzt (uo.). A *Sulchán áruch* egyik kommentárja szerint (*Áruch hásulchán* uo. 3-4.) a „tudás”, amiért nem fogadhat el pénzt, az az, amit tanult, például, hogy milyen betegségekre milyen gyógyszert kell adni. Plusz erőfeszítés, amiért el lehet fogadnia pénzt lehet például az, hogy megírja a receptet vagy ellátogat a beteg otthonába.

A kieső munkabért meg kell fizetni

Ez ahhoz a talmudi elvhez kapcsolódik, amit egy bibliai versből (5Mózes 5:4.) vezettek le bölcsseink (Nödárim 37a.), ami szerint Mózes

ingyen tanult Istentől és ezt a tudást ingyen adta tovább a zsidóknak, ezért nekünk is ingyen kell másoknak átadni a hallottakat. A háláchá ezt úgy értelmezi, hogy a micvát ingyen kell csinálni: az orvos ingyen gyógyít, a rabbi ingyen tanít (SÁ uo. 246:5.), a *mohél* (a körülmetélő) ingyen végzi el a körülmetéléseket (uo. 261:1.), a bíró ingyen ítélkezik (SÁ CM 9:5.) stb. (lásd uo. 34:18., 265:1., 272:6.). Mindössze az a kikötés ehhez, hogy a munkakiesést ki kell fizetnie annak, aki igénybe veszi a szolgálataikat. Ezt példázza Ráv Huná története, aki földműves volt. Amikor odament hozzá két ember, hogy ítéljen az ügyükben, a rabbi azt mondta, rendben, de fizessék meg a munkakiesését (*Kötubot* 105a.). A Talmud (uo.) felteszi a kérdést, hogy ez nem egyfajta tiltott megvesztegetés-e (2Mózes 23:8.), és megválaszolja, hogy mivel láthatóan munkakiesése van, szabad pénzt kérnie.

Ám ez csak arról szól, hogy ha valakinek van egy másik munkája, és azt akarjuk, hogy annak az elvégzése helyett inkább foglalkozzon velünk orvosként, rabbiként, *mohél*ként stb., akkor meg kell fizetnünk az idejét, amikor kiesik a másik munkájából. Felteszi az Álter rebbe a kérdést (*Hilchot tálmud Torá* 1:2.): mi van azokkal, akiknek nincs más munkájuk, főállásban végzik ezeket a foglalkozásokat? A válasza szerint annál inkább láthatóan munkakiesésnek számít, mert ha nem rabbi, *mohél* vagy orvos lenne, akkor nyilván más munkával keresné a kenyerét, – így az egész napnyi kiesést

kell pótolni, mégpedig a jelen szakmája színvonalának megfelelően, mert feltételezzük, hogy legalább olyan szinten tudna más munkát is végezni, ahogy ezt a szakmáját űzi.

Felmerül a kérdés, hogy mi a különbség aközött, hogy a munkát vagy a munkakiesést fizetjük meg. Szerintem ebből adódik, hogy más lesz az illető hozzáállása a munkához, ha tudja, hogy nem pénzért végzi a munkáját, hanem azért, mert az egy micva. Így adott esetben akár ingyen is meg fogja tenni. (A témában lásd még *Techumin* 36. kötet 221. oldal, *Contemporary Halakhic Problems* 2. kötet 68-74. oldal, *Journal of Halacha and Contemporary Society* 38. szám 100-116. oldal.)

Ingyen mégse jó...

A témában van egy fontos szempont. Ha nem kapnának semmilyen fizetést az orvosok, *mohélek*, rabbik, akkor egy idő után senki nem választaná ezeket a hivatásokat, és hosszútávon nagy árat fizetnénk ezért. Ezért kell biztosítani, hogy legyen meg a megélhetésük. Ahogy a talmudi közmondás mondja (*Bává kámá* 85a.): „ingyen orvosnak ingyen az értéke” – ami kb. a magyar „olcsó húsnak híg a leve” közmondásnak felel meg.

A kérdéses esetben, ha a szülésorvos plusz erőfeszítést tesz, pl. éjjel is rendelkezésre áll, akkor azért – kizárólag háláchikus szempontból vizsgálva! – kérhet fizetséget. Ugyanakkor fontos, hogy mértékletes legyen: nem szabad elfelejteni, hogy embereket kezel, és nem cipőket!

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,****Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia**Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**

ISSN 1416-4604

**EMIH**EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG